

Judaizm – Islam – Chrześcijaństwo. Wyzwanie międzyreligijnego dialogu dla fakultetów teologicznych w europejsko-śródziemnomorskim kontekście

(Spotkanie przedstawicieli Wydziałów i Instytutów Teologii Katolickiej, zrzeszonych w COCTI – Malta 14-18 IV 1998)

W dniach 14 -18 kwietnia 1998 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli Wydziałów i Instytutów Teologii Katolickiej zrzeszonych w COCTI (Conference of Catholic Theological Institutions). Miejscem spotkania był Wydział Teologii Uniwersytetu na Malcie.

Pisząc o tym spotkaniu, warto może przypomnieć, że instytucja Conference of Catholic Theological Institutions (COCTI) – Conference des Institutions Catholiques de Theologie (CICT), została założona 19 sierpnia 1978 r. w Porto Alegre w Brazylii. Na początku liczyła 98 członków. Obecnie zrzesza ponad 110 członków z 32 krajów świata. Zadaniem jej jest wymiana informacji oraz współpraca między instytutami teologii katolickiej w skali całego świata. Konferencja – zrzeszenie realizuje ten cel przez spotkania – kongresy, które odbywają się co trzy lata. Do tej pory odbyło się siedem kongresów światowych: 1978 – Porto Alegre, 1981 – Washington, 1984 – Tantor (Jerozolima), 1987 – Salzburg, 1990 – Bangalore, 1993 – Bogota i 1996 – Sherbrooke (Kanada). Ponadto, także co trzy lata, rok przed spotkaniem światowym, odbywają się kongresy regionalne, w obrębie pięciu kontynentów: Europy, Ameryki Północnej, Ameryki Południowej, Afryki i Azji. Ostatnie spotkanie z krajów Europy – przed tegorocznym – odbyło się w Szwajcarii, w Lucernie, w dniach od 20 do 23 kwietnia 1995 r.

Tegoroczne spotkanie na Malcie poświęcone było tematowi: „Wyzwanie międzyreligijnego dialogu dla fakultetów teologii w kontekście euro-śródziemnomorskim.” (The Challenge of Inter-Religious Dialogue to Faculties of Theology in a Euro-Mediterranean Context). Wzięło w nim udział 36 przedstawicieli środowisk teologicznych z kilkunastu krajów Europy. Polskę reprezentowali: ks. dr Władysław Zuziak z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie i ks. prof. Ignacy Dec z Papieskiego Fakultetu Teologicznego we Wrocławiu.

Spotkanie maltańskie miało kilka sesji. Pierwsza miała charakter inauguracyjny i odbyła się w gmachu Uniwersytetu, w stolicy kraju Valletta. Prowadził ją prof. George Grima, dziekan Wydziału Teologii Uniwersytetu Maltańskiego. W czasie wstępnego posiedzenia przemówienia wygłosili: prof. George Grima, prof. Roger Ellud Micallef, rektor Uniwersytetu, mgr. A. De Pasquale, wikariusz generalny arcybiskupa Malty oraz prof. Karl-Wilhelm Merks z Uniwersytetu w Tilburgu, wiceprzewodniczący COCTI, (przewodniczący sekcji europejskiej COCTI). We wszystkich przemówieniach wskazywano na doniosłość tematyki podejmowanej przez tegoroczne zgromadzenie. Sprawa dialogu między wielkimi religiami świata urosła dziś do niezwykle ważnego problemu, zwłaszcza w krajach Europy Zachodniej, do których przybyło w ostatnich dziesiątkach lat sporo wyznawców Islamu i Judaizmu. Szczególne miejsce w tym dialogu przypada fakultetom teologicznym. Mają one ten dialog wspierać i czuwać nad jego prawidłowym rozwojem.

W ramach drugiej, już roboczej sesji, wygłoszono dwa wykłady. Pierwszy przedłożył prof. Peter Serracino Inglott, dyrektor Instytutu Studiów Śródziemnomorskich, były rektor Uniwersytetu na Malcie. W referacie uwydatnił socjo-polityczny wymiar dialogu między religiami w basenie Morza Śródziemnego. Drugim prelegentem był dr Jean-Marc Aveline z Instytutu Nauk i Teologii Religii z Marsylii. W swoim wystąpieniu uwzględnił przede wszystkim religijny kontekst wspomnianego dialogu, ilustrując go sytuacją panującą w Marsylii.

Trzecia sesja Konferencji COCTI odbyła się w gmachu Loyola Jesuit Retreat House Targa Gap-Mosta, w miejscu zakwaterowania uczestników spotkania. Prowadził ją prof. K. Merks, przewodniczący sekcji europejskiej COCTI. Sesja ta była poświęcona historycznemu wymiarowi dialogu między Judaizmem, Chrześcijaństwem i Islamem. Referaty wygłosili: prof. Edward Farrugia S.J. z Papieskiego Instytutu Orientalnego z Rzymu oraz prof. Herman Beck, z Wydziału Teologii Uniwersytetu w Tilburgu. Pierwszy ukazał historyczny rozwój stosunków między wspomnianymi religiami w wiekach od V do XI, drugi – od wieku XII do XX.

W godzinach wieczornych uczestnicy Konferencji spotkali się w miejscowej kaplicy na wspólnej Eucharystii, której przewodniczył dziekan miejscowego Wydziału Teologii ks. prof. George Grima. Pierwszy dzień zakończył się spotkaniem z prof. Vincent Hanssens, sekretarzem generalnym FUCE (Federation des Universites Catholiques Europeennes). Prelegent przedłożył zebrany zadania i cele Federacji Uniwersytetów Katolickich Europy, która zrzesza uniwersytety katolickie z terenu Europy, do której należą z Polski: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie i Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie.

W drugim dniu trwania Konferencji skupiono się na wymiarze teologicznym dialogu między wspomnianymi religiami w perspektywie śródziemnomorskiej. Referaty wygłosili: prof. Rene Camilleri z Wydziału Teologii Uniwersytetu na Malcie i dr Jean-Marc Aveline z Instytutu Nauk i Teologii Religii z Marsylii. Pierwszy ukazał podjęte zagadnienie w wymiarze teologii fundamentalnej, drugi – w wymiarze teologii dogmatycznej.

W trzecim, ostatnim dniu sympozjum odbyły się jeszcze dwie sesje. Pierwsza z nich poświęcona była problemom etycznym związanym z toczącym się międzyreligijnym dialogiem oraz prezentacji zagadnień szczegółowych, związanych z funkcjonowaniem poszczególnych wydziałów teologii. Referat o problemach etycznych wygłosił prof. Salvatore Privitera z Wydziału Teologii Uniwersytetu Palermo. Kwestie szczegółowe (case studies), związane z problemami konkretnych fakultetów teologicznych w perspektywie międzyreligijnego dialogu zaprezentowali przedstawiciele wydziałów teologii z Hiszpanii: prof. Cesar Isquierdo z Fakultetu Teologii z Navarry, prof. Gaspar Mora z Fakultetu Teologii z Barcelony oraz prof. Antonio Navas z Fakultetu Teologii z Grenady. Po przerwie, w drugiej serii case studies, wystąpili przedstawiciele fakultetów francuskich i belgijskich: prof. Jean-Francois Baudoz z Instytutu Katolickiego z Paryża, prof. Philippe Lecrivain SJ z Fakultetu Teologii Centre Sevres z Paryża, prof. Camille Focant z Wydziału Teologii Uniwersytetu w Louvain-la-Neuve.

Druga sesja ostatniego dnia poświęcona była zagadnieniom pastoralnym związanym z dialogiem interreligijnym. Referat do dyskusji wygłosił prof. Richard Paza z Wydziału Teologii Uniwersytetu w Tübingen. Problemy związane z dialogiem międzyreligijnym w obrębie swoich krajów, wygłosili: z Polski – ks. dr Władysław Zuziak z Papieskiej Akademii Teologicznej w

Krakowie; z Austrii – prof. Otto König z Wydziału Teologii Uniwersytetu w Grazu; Niemiec – Michael SJ Sievernich z Filozoficzno-Teologicznej Wyższej Szkoły Sankt Georgen z Frankfurtu nad Menem, prof. Friedrich Schleinzer z Wydziału Teologii Uniwersytetu w Salzburgu, Albert Franz z Instytutu Teologii Katolickiej Uniwersytetu w Dreźnie; z Czech – prof. Wacław Wolf z Wydziału Teologii Uniwersytetu Karola z Pragi.

Symposium zakończyło się Mszą św. odprawioną przez Nuncjusza Apostolskiego, funkcjonującego na Malcie. W homilii główny Celebrans wskazał na konieczność prowadzenia dialogu między wielkimi religiami świata. Wskazał na potrzebę wzajemnej tolerancji, która jednak winna się zawsze liczyć z wymogami prawdy.

Spotkanie maltańskie było bardzo interesujące. Przypomniano na nim nie tylko historię wzajemnych stosunków między Chrześcijaństwem, Judaizmem i Islamem, ale uwydatniono także wymiar teologiczny, socjologiczny, etyczny i pastoralny toczącego się dialogu, wskazując przy tym na zadania jakie ten dialog stawia wydziałom teologii. Bardzo ciekawa była także wymiana doświadczeń między fakultetami. W krajach zachodnich przeżywa ją one kryzys wiążący się z kryzysem powołań kapłańskich i także ze spadającą liczbą świeckich studentów teologii. Fakt pojawienia się tak dużej ilości wyznawców islamu w krajach Europy Zachodniej jest wezwaniem dla chrześcijan do składania lepszego świadectwa o swoim Założycielu.

Zamykając te refleksję sprawozdawczą, trzeba dopowiedzieć, że organizatorzy Konferencji zadbali także o stronę turystyczno-krajoznawczą tego spotkania. Popołudnie drugiego dnia sympozjalnego zostało przeznaczone na przejażdżkę turystyczną po wyspie. Można było zobaczyć wiele cennych zabytków sztuki sakralnej i świeckiej. Pozostającym po zakończonym sympozjum zorganizowano wycieczkę na wyspę Gozo, gdzie można było nasycić oczy wspaniałymi widokami wybrzeża wyspy. Wielokrotnie powtarzano z zachwytem, że to prawdziwe cuda natury. Wyjazdy turystyczne, jak również długotrwałe posiłki były wspaniałą okazją do prowadzenia rozmów towarzyskich i do wymiany doświadczeń naukowych i duszpasterskich.

ks. Ignacy Dec